

Kuźnicka, Barbara

Międzynarodowy Kongres Historii Farmacji w Budapeszcie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 27/2, 526-528

1982

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*
*
*

W wigilię 37 rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, w salach Muzeum Techniki NOT w Warszawie, dokonano otwarcia pokazu *Oficyna kartograficzna Armii Krajowej w hołdzie tym, którzy padli i tym, którzy przeżyli, znanym i zaginionym, o których darmo upomina się historia.*

Andrzej Makowski
(Warszawa)

Z. ZAGRANICY

MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII FARMACJI W BUĐAPESZCIE

W dniach 29.IV—5.X.1981 r. odbył się w Budapeszcie Międzynarodowy Kongres Historii Farmacji, zorganizowany przez 6 instytucji: Międzynarodowe Towarzystwo Historii Farmacji; Światową Unię Towarzystw Historii Farmacji; Międzynarodową Akademię Historii Farmacji; Węgierskie Towarzystwo Farmaceutyczne; Węgierskie Towarzystwo Historii Medycyny oraz Instytut Semmelweisa (The Semmelweis Institute — Museum, Library and Archives for the History of Medicine), który był faktycznym organizatorem Kongresu.

Sesję plenarną otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, dr Emil Schultheisz, adresy powitalne wygłosili: prof. Janos Szentágothai — prezes Węgierskiej Akademii Nauk; prof. Wolfgang Schneider — prezes Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji oraz prof. D. Arnold Wittop Koning — prezes Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji. Podczas plenarnej sesji wręczono polskiemu historykowi farmacji, doc. Wojciechowi Roeskemu z Krakowa, „plakietę Schelenza”, odznaczenie, przyznawane przez Międzynarodowe Towarzystwo Historii Farmacji.

Obrazy odbywały się w pięknym, neorenesansowym pałacu, gdzie obecnie mieści się Węgierska Akademia Nauk. W Kongresie wzięło udział ponad 200 uczestników, z czego około 60 — to historycy z RFN i NRD. Opierając się na programie — trudno bowiem w czasie trwania obrad odnotować wszystkie wprowadzane zmiany — można stwierdzić, że zgłoszono 114 referatów, w tym przewidywano 45 prelegentów węgierskich, 10 bułgarskich, 9 — z Niemieckiej Republiki Demokratycznej, 8 — z Niemieckiej Republiki Federalnej, 7 — Hiszpanii, 6 — Polski, 5 — z Rumunii; po 2 lub 3 wystąpienia przypadły na autorów radzieckich, czeskich, amerykańskich, szwedzkich, szwajcarskich, francuskich i austriackich.

Na zaproszenie Węgierskiej Akademii Nauk i organizatorów uczestniczyło w Kongresie czterech polskich historyków farmacji i medycyny: prof. Tadeusz Brzeziński, dr Barbara Kuźnicka, dr Roman Meissner oraz doc. Wojciech Roeske. Polacy wygłosili następujące referaty: *The nineteenth century Polish historicgraphy of pharmacy* (B. Kuźnicka); *Veränderungen der Arzneiformen auf Grund der Arzneibücher vom XVI. Jahrhundert in Polen* (W. Szczepański); *The History of the pharmaceutical studies in Cracow (1783—1853)* (W. Roeske); *Władysław Ludwik Anczyc (1823—1883), le pharmaciens et l'homme de lettres polonais* (B. Stawiarska, E. Kucharz); *Pharmaceutical and medical themes in Polish bookplates* (E. Kucharz, B. Stawiarska); *John Placotomus (1514—1577) the renaissance apothecary and*

physician of Gdańsk (E. Kucharz). Nie przyjechał doc. Henryk Pankiewicz z Łodzi, który zgłosił referat (wydrukowany zresztą w streszczeniach kongresowych) pt. *Museum der Apotheke in Krośniewice neue filiale des Nationalmuseums in Warschau*.

Program Kongresu nie przewidywał dyskusji panelowych; nie zorganizowano sympozjów tematycznych. Zgłoszone komunikaty zakwalifikowano do 4 sekcji, z których pierwsza była poświęcona rozwojowi nauk farmaceutycznych i związkom ich z postępem nauk przyrodniczych oraz problemom historii medycyny i zdrowia, a także — związkom między farmacją a medycyną. W sekcji tej główną uwagę prelegentów zajmowały takie zagadnienia, jak analiza dawnych ksiąg medycznych i farmaceutycznych oraz biografie lekarzy i farmaceutów.

W sekcji drugiej, najmniej licznej, bo obejmującej tylko 21 komunikatów, omawiano dzieje praktyki aptekarskiej; tematyka była bardzo zróżnicowana.

Problemom społecznej farmacji i medycyny poświęcona była z kolei sekcja trzecia, a wśród referatów dominowały dzieje poszczególnych krajów. Omawiano bądź to rolę aptekarzy w rozwoju nauki i kultury, bądź też ich zasługi dla postępu spraw zawodowych; także — rozwój szkół farmaceutycznych.

Najbardziej zwartą problematykę reprezentowała sekcja czwarta, w której przedstawiono niektóre zagadnienia historii sztuki i muzeologii farmaceutycznej oraz medycznej, a także — zagadnienie etnomedycyny i jej związków z aspektami farmaceutycznymi. Kilka referatów zawierało interesujące informacje o zbiorach bibliotecznych i muzealnych, znajdujących się w Instytucie Semmelweisa w Budapeszcie, a także i w innych ośrodkach muzealnych na świecie. Przedstawiono zbiory numizmatyczne oraz symbole aptekarskie w literaturze i sztuce. Osobną grupę referatów stanowiły w tej sekcji badania nad dawną i współczesną terminologią w naukach medycznych i farmaceutycznych.

Podczas uroczystej sekcji, zamykającej obrady Kongresu, wręczono prof. Pierre Julienowi z Paryża medal im. Georga Urdanga, ustanowiony przez Amerykański Instytut Historii Farmacji w Madison (Wisconsin).

Interesującym uzupełnieniem programu naukowego były wycieczki do historycznych miast, położonych w okolicach Budapesztu, jak Viszegrad, Esztergom i Szentendre. Piękno architektury zabytkowych budowli, usytuowanych wśród skalistych wzgórz, mieniących się o tej porze roku wszystkimi barwami jesieni, a także historia prawdziwa i legendarna tych miejsc, przedstawiona w niezwykle sugestywnych słowach przez doskonałą przewodniczkę Ibuszu — pozostawiły niezapomniane wrażenia.

Gospodarze Kongresu, pracownicy naukowcy Instytutu Semmelweisa umożliwili również Polakom zwiedzenie Muzeum Semmelweisa z jego wspaniałymi zbiorami medycznymi i farmaceutycznymi oraz zabytkowej apteki, filii muzeum.

Ta unikalna apteka-muzeum, o historycznej nazwie „Złoty Orzeł”, znajduje się na licznie odwiedzanym szlaku turystycznym zamkowej dzielnicy Budy, opodal kościoła św. Mateusza, przy ul. Tarnok 18. Mieści się w budynku, wybudowanym w pierwszej połowie XV wieku, kilkakrotnie później przebudowywanym. Obecna neoklasycyistyczna fasada budynku pochodzi z około 1820 roku.

Nad wejściem do apteki zawieszona jest godło „Pod Złotym Orłem”. Wnętrza muzeum mają sklepienia gotyckie, w niektórych fragmentach pomieszczeń widoczne są pozostałości architektury tureckiej. Freski na suficie i na ścianach pochodzą z różnych okresów: od XV do XVIII wieku. Prawdopodobnie niektóre z nich były malowane przez Petera Strudela, założyciela Węgierskiej Akademii Sztuk Pięknych, który w latach 1701—1712 był właścicielem budynku, w którym obecnie mieści się apteka.

Wspaniałe zabytkowe wnętrza z epoki renesansu i baroku są tłem dla przedstawienia nowoczesnej koncepcji w muzealnictwie farmaceutycznym, jaką jest prezentacja ewolucji aptekarstwa, a więc zmieniających się metod wytwarzania leków oraz rezultatów przenikania nauki do praktycznego aptekarstwa.

Ten cel udało się twórcom muzeum spełnić. W czterech salach zgromadzono eksponaty o dużej wartości historycznej i dydaktycznej.

W pierwszym pomieszczeniu znajdują się starodruki, ceramika oraz niektóre symbole średniowiecznych aptek-kramów, jak wąż, krokodyl, ryba-piła, mające niegdyś wzbudzać wiarę i podziw dla tajemnych mocy leków m.in. pochodzenia zwierzęcego. Druga sala, to rekonstruowane wnętrza apteki z XVIII w., dalej — pomieszczenie, ilustrujące ewolucję przyrządów laboratoryjnych i naczyń aptecznych i wreszcie — laboratorium alchemiczne z pełnym wyposażeniem (znajdują się tam piec do wytapiania metali, tygle, retorty, alembiki, a nawet różne atrybuty magiczne).

Dzieje apteki „Pod Złotym Orłem” związane są z historią budynku, w którym się ona mieści. Po okupacji tureckiej, w 1687 r., już w wolnej Budzie, farmaceuta Ferenc Ignac Bösinger otworzył aptekę w budynku od strony ulicy Disz nr 1. Do obecnego budynku Muzeum na Tarnok 18 musiała być ona przeniesiona pomiędzy 1735 a 1754 rokiem.

Następny Międzynarodowy Kongres Historii Farmacji odbędzie się za dwa lata w Waszyngtonie, w dniach 21—25 września 1983 roku.

Barbara Kuźnicka
(Warszawa)